

05

A

1804

COLLEGII MORALIS

EXERCITATIO XIV.

De

SEMIVIRTUTI-
BUS ET SEMIVI-
TIIS.

DEO Opt. Max. Adjuvante

PRÆSIDE

M. MATTHÆO Grossern/

Liebst. Misnico Fac. Philos. Adjuncto.

Respondente

DANIELE LOPHO Gyllensi.

Academici exercitij gratia

placide disquisitioni subjectis

Ad diem 29. Aprilis horis locoq. solitis.

WITTEBERGÆ,

Typis hæredum CHRISTIANI THAM.

Anno MDCCXXX.

COLLEGIUM MORALIUM

EXERCITATIO XIX

De

SEMIVIRTUTE

BUS ET SEMIVI-

TUTE

DEO OPTIMO MAXIMO ADIVINUS

M. MATTHIAS

DANIEL LOHMEYER

4081 A 50

Abdum sa. Agilis hore locod solina

Typis hertzianis CHRISTIANI THAM

Amo 1788

Συὺ Θεῶ.

T sic methodo logicâ pertractavimus virtutes morales, quæ tenent medium inter virtutes gradum: Notum enim est TRES dari VIRTUTUM moralium GRADUS; quorum primus vocatur incipientium, quando affectus pravi & inordinati rectæ rationi cum quadam lucta & repugnantia subiiciuntur, & hic primus gradus continet in sese imperfectos habitus, seu dispositiones virtutum; secundus gradus est perfectorum in suo genere vel proficientium in gradu medio temperantiæ scilicet, quando repressi sunt & pacati affectus, ut eis prædominari valeat rectæ rationis imperium; Tertius est gradus virorum illustrium seu excellentium, in quibus passiones ita repressæ, ut vix seu rarissimè sese rationi opponant. De primo & ultimo virtutum gradu in præcedentibus egimus; superest ut pariter DE VIRTUTIBUS IMPERFECTIS A PRIMO GRADU CONTENTIS differamus, in quibus non adeo multum insumemus temporis, cum intellectâ virtutum doctrina & semivirtutum doctrina sit intellecta. Tu ô Altissime, largire clementissimè, quò eâ, quâ præcedentes exercitationes ad finem perduximus felicitate, & hanc ab solvamus: Ponimus itaq;

MEMBRUM I.

Ὀνοματολογία.

Hujusq; Thesis I.

Semivirtus vocatur ea, quæ in hoc perpendimus exercitio; unde DERIVETUR pernotū: Nam inde nomen habet, quod quasi

Virtus distinguitur in tres gradus &c.

1.

2.

Propositio.

Derivatio.

At dimidia virtus: Hoc enim nominis sortitæ sunt semivirtutes quod neq; proprie virtutes neq; proprie vitia sunt & tamen magnam cum eis habeant convenientiam: quia appetitus vel ratio non plane dominatur, ut in virtute & vitio; sed iuxta adhuc est & dissensio rationis & appetitus.

Synonym.

Diviso semi virtutum.

Themata, de quibus, in sequentibus, que sunt.

I. Instinctus naturalis cuius. Deriv. Synon. Homon.

2. Proprie.

II. Pro SYNONYMIS habentur hîc *semivirtus & habitus imperfectus virtutis*. De HOMONYMIA nil: Pauca itaq; quia de semivirtutibus generaliter consideratis in *ὀνομαζολογία* præcipiēda veniunt, HUC referamus NOMINALIA HORUM HABITUUM IMPERFECTORUM IN SPECIE observatorum: DIVIDUNT autem eos habitus seu dispositiones in *acquisitas & naturales*, has in instinctus naturales (tâm divinos quam humanos) & affectiones animi probi & candidi, ad quas referunt verecundiam & misericordiam; illas sc. *acquisitas* dispescunt in continentiam, obedientiam & tolerantiam: vid. Admod. Rev. & Excellentiss: Dn. D. Jac. Mart. in synopsi Ethica lib. 2. cap. 19. & seqq. item Clariss. Dn. Gutkium Disput. 14.

III. HABEBIMVS itaq; themata specialia IN SEQUENTI DISCURSU hæc 1. INSTINCTUM sc. NATURALEM 2. VERECUNDIAM. 3. MISERICORDIAM. 4. CONTINENTIAM. 5. TOLERANTIAM. 6. OBEDIENTIAM. De quibus singulis in hoc primo membro nominalia (derivativum, homonymiam, synonymiam) in sequenti verò secundo sc. realia, & imprimis Definitionem, Divisionem, subjectum, objectum & opposita, si omnia haberi poterunt & id commodè fiet, apponemus.

IV. 1. INSTINCTUS UNDE DICATUR notum: ei *ÆQUI-POLLERE* dicunt hæc. *igniculi, fomenta, instigatio interna, insita inclinatio & propensio, affectio, dispositio ad virtutem, bona indoles* Græcis *εὐθυία* ACCIPITUR non in genere pro quavis inclinatione Poetis Minerva dicta secundum hoc.

Tu nihil invita dices faciesve Minervâ.

Sive sit *hyperphysica* (immediatè à DEO infusa) sive *physica*; sed pro inclinatione naturali & quidem non omniverùm ea tantum, que instigat nos ad virtutem, & in hoc vel illo vehementior ac in reliquis solet esse, vid. supra de causis virtutum.

V.

V. 2. VERECUNDIA sequitur, quæ prout Dn Heiderus DERIVAT; dicitur à vereor, quod significat timeo, quoniam timen-
 tes pericula ea, quæ proximè verè nascerentur, immolatu-
 ros se volebant: Vereor autem (secundum Becmanum in originibus)
 eadem ac valde reor aut rem expendo: quia ea, quæ timemus, multi fa-
 cere & diu cogitare solemus. Idem Becmanus de verecundia
 ita. Verecundia est magna opinio reprehensionis. Cum ve, id
 est, valde, remur, hoc est putamus ipsam rem. Congruit cum illa
 Aristotelis descriptione, quod sit φόβου τῆς ἀδοξίας. Aquibus-
 dam pro ÆQUIPOLLENTIBUS habentur verecundia, pudor, mo-
 destia Græcis αἰδώς. Germanis Schamhaftigkeit / Zucht. ACCI-
 PITVR verecundia duobus modis. 1. Pro affectu animi, qui est mo-
 tus ignominia & de decoris ob factum, quod vel re ipsa vel saltem
 opinione hominum turpe judicatur. 2. Pro actu voluntatis, quo
 quis spontè & voluntariè timet ignominiam.

e.
 VERE-
 CUNDIA.
 Derivatio.

Synonyma.
 Homon.
 1.
 2.

VI. 3. MISERICORDIA aliàs miseratio, commiseratio Græcis:
 ἔλεος & οἰκτιροῦς Germanis: Mitleiden / Erbarmung / Barm-
 herzigkeit. DERIVATUR vel à miserendo vel à miseria & corde, cum
 ex aliena miseria cor miserum & misereri faciat: Est enim aegritudo
 ex miseria alterius, injuriâ laborantis Cic. 1. Tuscul. Quid est mi-
 sericordia, nisi alienæ miseria quædam in nostro corde compassio?
 ait Augustin. lib. 9. de civit. DEI c. 5. ACCIPITUR duplici mo-
 do. 1. Pro animæ affectu. 2. Pro vi & voluntate subveniendi in-
 opia & indigentia alterius, studio & gratiâ honestatis.

MISERI-
 CORDIA.
 Synonymia.
 Deriv.

Homon.

4.
 CONTI-

VII. 4. CONTINENTIA aliis virtus luctans item κατὰ χεν-
 σιμῶς temperantia; Græcis ἐγκράτεια à continendo, id est, invitum
 & quasi repugnantem tenendo, dicta, accipitur hîc non pro i.
 Defensionis argumentis. 2. Castitate, specie temperantia. 3. Tempe-
 rantia, tota, virtute scilicet; sed pro habitu imperfecto, qui cupiditates
 voluptatum moderatur, repugnante quidem appetitu, sed tamen recta ra-
 tioni succumbente.

NENTIA.
 Synon.
 Deriv.
 Homonym.

1. 2. 3.

5.

VIII. 5. TOLERANTIA, à quibusdam patientia item con-
 stantia; Græcis κατὰ πειρία; Germanis Gedult dicta, nomen habet
 à tolerando, id est, perferendo, & ACCIPITUR secundum Admod.
 Rev. Dn. D. Jacobum Martini quatuor modis, nimirum. 1. Pro

TOLE-
 RANTIA.
 Synonyma.
 Deriv.

habitu Homonym.

1.

2.

3.

4.

6.

**OBEDI-
ENTIA.**

Synonym.

Deriv.

Homonymia.

**REALIA,
de**

Habitu virtutis, qui ex præceptis & longo usu ortus: quo omnes calamitates, adversitates & dolores, quos depellere non possumus, magno ac tranquillo perferimus animo. 2. Pro affectu & quasi virtute nec præceptis nec usu magnopere probata. 3. Pro fortitudine. 4. Pro ipsa perferendi actione, quâ propriè κατάρτησις item ἀνοχή, ὑπομονή latinè toleratio dicitur.

IX. 6. OBEDIENTIA interdum *universalis justitia*, item virtus Græcis *Ἐπειθία, πειθαρχία, ὑπακοή, ὑποταγή.* dicta, **DEDUCITUR** & componitur ex *ob* & *audio*, mutato **AU** in **E** longum, unde veteres etiam *obaudio* pro *obedio* dicebant. Licet aliàs dupliciter **ACCIPIATUR** sc. 1. *Pro principio proximo, per quod obtemperamus.* 2. *Pro actione ex eo prodeunte, hoc est pro actu primo & secundo; Tamen hîc potissimum in actu primo consideratur.* Vid. Adm. Rev. Dn. D. Jac. Mart. d.l.

X. Et hæc quoad **Nominalia** sufficiant, sequuntur **REALIA** enucleanda in.

MEMBR O II.

πραγματολογία.

Semivirtutibus in.

1.

*Genere ubi
Definitio.*

Divisio.

2.

*Specie &
quidem de.*

1.

INSTINCTU NATURALI,

CUJUS.

Definit.

XI. A generali semivirtutum seu habituum imperfectorum tractatione auspicamur. *Dicuntur* autem affectiones, quæ non ipsæ quidem virtutes propriè sic dictæ sunt, sed tamen ad eas conducunt nos, ijsq; cognatæ sunt admodum. Noster Præceptor honorandus Dn. Jacob. Mart. ita **DEFINIT: SEMIVIRTUTES SUNT HABITUS IMPERFECTI SIVE διαθέσεις, QUIBUS ANIMUS TENDIT, PROPERAT, PARATUR ET EXCITATUR AD VIRTUTEM PERFECTAM.**

XII. **DIVISIONEM** supra membro primo thesi 2. & 3. vidimus; ideo eam hîc sicco præterimus pede, & statim **AD SPECIALIUM, THEMATUM** explanationem nos convertimus, & quidem cum bono **DEO** ad.

XIII. 1. INSTINCTUM NATURALEM, qui **DICITUR** *instita inclinatio & propensio ad virtutes; vel secundum Piccolomineum: INTERNA AD ALIQUID AGENDUM VEL DICENDUM VEL RECIPIENDUM FACULTAS ET INSTIGATIO; Volumus autem*

autem hic intellectum instinctum non divinum: Quippe qui est per su-
men supremum in animum hominis inspiratio; sed naturalem,
quo ob temperamenti varietatem & distinctam corporis consti-
tutionem, alij homines ad vitia alij ad virtutes magis vel minus
sunt proclives & faciles.

XIV. 2. VERECUNDIA *ἢ φόβος τῆς ἀδοξίας* h. est me-
tus quidam infamiae; vel: Verecundia EST METUS DEDECO-
RIS SIVE JUSTAE REPEHENSIONIS OB TURPE ALIQUOD,
QUA PERSONAM COMMISSUM, SUBJECTUM verecundiae
quidem sunt non tam senes quam juvenes; sed horum dicitur
verecundia esse non absolute sed comparate id est juvenes magis
quam senes pudeant, cum & imbecillioris judicij sint, & ferendis alio-
rum censuris minus assueti, & frequentius aliquid humani patiuntur:
Hinc illud Plauti: Decet verecundum esse adolescentem. SEDES
verecundiae est praecipue frons, oculi & facies; hinc qui pudet, o-
culos tegunt & rubore suffusum habent vultum. DIFFERT à pu-
dore, quod hic ob turpe verum; verecundia vero ob turpe ex opinione
sic dictum fiat. Quoad DEFECTUM, verecundiae opponitur
ἢ ἀναρχοντία impudentia, quae est destitutio omnis pudoris, per
quam nullam infamiam aut dedecus metuimus in peccatis, &
sceleribus perpetrando; Quoad excessum datur *ἢ πλεξίς* stupor
seu animi consternatio, quando ea metuimus, quae metuere & vereri
non opus est. exempli gratia: Si quis pauperculus sit & suam celet
inopiam, nec cujusquam auxilium imploret; item si quis ineptia,
absurda, noxia, turpia, perentibus negare erubescit.

XV. 3. MISERICORDIA est (defin Dn. D. Jac. Mart.) DO-
LOR ET TRISTITIA EX ADVERSIS REBUS ALTERIUS AB-
IMPULSU ET INSTINCTU NATURAE DUCENS ORIGI-
NEM. Clar. Dn. Gutkuis intelligit ea adversa, quibus indignè &
praeter meritum quis affligitur: Nam (addit rationem) dignè & vi ju-
sticiae ubi mala contingunt, ibi misericordiae locus non est; Hinc
magis erga infantes, viduas, mente captos, pueros omni humano presidio
destitutos, inopes, egenos, eos, qui magnam rerum prosperitate, qua olim per-
fruebantur, deturbati in malorum gurgitem praecipites abripi vi-
dentur, erga hos, inquit, magis exerceri misericordiam quam
erga

Divisio.

2.
VERE-
CUNDIA,
cujus.

Defin:
SVB JE-
CTVM.

Sedes.

Differ. à
pudore.

Extrema.

1.

2.

3.

MISERI-
CORDIA.

Defin.

Divisio. erga reliquos Dn. Heiderus ita DIVIDIT. Misericordia 1. Vel est ex vitio vel ex natura vel ex virtute. 2. Vel est vera & humana vel crudelis & belluina. 3. Vel est parcens, quæ saepe vitiosa secundum commune dictum.

Blanda patrum segnes facit indulgentia natos.

Extrema. Vel puniens, quæ non rarò justissima & maximopere necessaria. *Zelum intempestivum & immanitatem pro OPPOSITO* habet: Nam quem calamitas proximi non movet, ne homo quidem dicendus est: Siquidem nulli illudendum, ob alterius incommodum non lætandum, quod enim *hodie mihi, illud cras tibi*: Homines quippe sumus; humani igitur nihil à nobis alienum, sunt verba Domini Gutkij axiom. 2. Disp. 14. Ad EXTREMA misericordiæ referunt *molliciem & indignationem*, quarum hæc dolet improborum rebus secundis & bonorum adversis, quos vel æquari vel hos illis postponi sine stomacho ferre non potest.

4. XVI. 4. CONTINENTIA definitur VIRTUS IMPERFECTA VEL DISPOSITIO PROBA SEQUIENS RECTAM RATIONEM, UT DOMINIUM HÆC OBTINEAT IN VOLUPTATES ET CUPIDITATES LICET RELUCTANTES. **Defin.** OBJECTUM, continentia est vel internum vel externum. Internum vel est primum sc. ipse appetitus cupiendi honorem, decus, gloriam, nutrimentum, venerem &c. vel à primo ortum, quò pertinent voluptates corporis, in specie eæ quæ ex gustu & tactu percipiuntur. **Extrema.** 1. Externum sunt victus & amictus & res venereæ. DEFECTUS continentia est incontinentia, quæ definitur vitium imperfectum, quod cupiditatibus voluptatum succumbit, contradicente recta ratione sed tamen appetitui cedente. DEFECTUS caret nomine.

5. XVII. 5. TOLERANTIA est VIRTUS IMPERFECTA, **TOLE-** **RANTIA.** **Defin.** QUAM HOMO DOLORES ET MOLESTIAS, QUAS HONESTE ET UTILITER DEPELLERE NON POTEST, CONSTANTIANIMO, ET QUIDEM ITA, UT, LICET APPETITUS RECALCITRET, TAMEN RATIONIS IMPERIUM SUPERET. **Objectum.** OBJECTUM sunt dolores perferendi. **Extrema.** DEFECTUS est *mollities καλανία*, vitium nullos dolores aut labores honestatis gratiâ perferens, quando quis, licet aliud recta ratio suadeat, tamen doloribus

ribus, qui ferri poterant, succumbit: Nam non ille statim mollis est, qui maximis à cruciatibus superatur. EXCESSUS est dispositio *ἀνόριμος*, quam quidam per *pertinaciam & obdurationem nimiam* in perferendis doloribus sine honestatis ratione exprimunt.

XVIII. OBEDIENTIA 6. Sequitur, cujus ponimus definitionem hanc: OBEDIENTIA EST DISPOSITIO, QUAE UNUM ALTERI SUBJICITUR, IMPLENS EJUS MANDATA; vel: Obedientia est dispositio sive constans implendi pro facultate mandata sui legitimi superioris, gratiâ honesti, & ejus quod decet. EST VEL *generalis*, quâ infera superis & creaturæ creatori obtemperant; vel *specialis* singularum est partium, maxime verò hominis. *Obedientia, quæ hominem concernit est vel externa, quâ superiores* parentes, tutores & curatores, Ecclesiæ ministri, Præceptores, magistratus Politici, patres familias, majores & seniores, nobiles, Domini, potentiores, prudentes, fortunati *imperant inferioribus*, liberis, pupillis, auditoribus, discipulis, subditis, domesticis, servis, imbecillioribus, imprudentibus, minus fortunatis, illi, inquam, imperant & dominantur hisce sed modo *ratione & legibus perscriptis*; vel *interna*, quâ una facultas animæ alteri morem gerit & obsecundat. Alii ita dividunt: Obedientia est vel publica quæ respectu. 1. DEI. 2. Hominum consideratur, hæc est Ecclesiastica, politica, Oeconomica; vel privata. SUBJECTUM Obedientiæ sunt omnia, quæ sub DEO, speciatim homines: OBJECTUM ea, quæ fieri possunt, debent, ab obediente. Sat quâ secundum membrum, plura de his qui cupit cognoscere, adeat citatos autores. Esto brevibus ob pagellæ angustiam.

6.
OBEDI-
NENTIA.
Defin.

Divisio.

1.

2.

Specialis:

Hæc.

1.

2.

Subiectum.

Objectum.

MEMBRUM III.

1. Quomodo CONTINENTIA ET TOLERANTIA DIFFERANT? Resp duplici modo, ratione sc. 1. *Subiecti*: Nam tolerantia *irascibilem* dirigit appetitum; sed continentia *concupiscibilem*. 2. *Objecti*: siquidem continentia circa voluptatem; sed tolerantia circa dolorem versatur.

B

2. Qui

2. Qui semivirtutes possint esse dispositiones & habitus? Habitum dicuntur, quatenus hi accipiuntur analogice: Ideo determinantur per terminus imperfectionis; Dispositiones vocantur: quia non sunt merae potentia.

3. An INTEMPTANS INCONTINENTE DETERIOR: A. Nam intemperans est habitus propè incurabilis & à levissima voluptate movetur; sed incontinens non nisi à vehementioribus movetur voluptatibus & facile sanari potest. Hæc sufficiant quâ quæstionis, reliqua referimus ad.

MEMBRUM IV.

ἀξιωματολογία.

1. Continentia differt à pertinacia & temperantia.
2. Incontinens concupiscentia deterior incontinente ira.
3. Tolerantia à fortitudine differt.
4. Verecundia est radix virtutum.
5. Obedientia est preparatio & causa impulsiva ad reliquas virtutes omnes; Nam.
6. Stante honore, & obedientia inferiorum erga superiores, virtutes facile observabuntur.
7. Obedientia est summè necessaria, digna & utilis.
8. Verecundia. 1. Non est virtus. 2. Est pudor ante peccatum. 3. Pœnitentia est post peccatum. 4. Est flos & titulus virtutis: Nam: Erubuit salva res est.
9. Impudentia radix omnis vitij.

DE O nostro Laus, Honor & Gloria.

Ad Præstantissimum.

DN. Respondentem.

Amicum meum dilectum.

Porcus Upilio, Mango, Ambubaja Balatro,
Fulloq; , & è plebis fuffure Bucco rudis;
Et quos tonstrina, & sutrina coërcet, Alumni
Forpicis, atq; picis, Vestificesq; Viri:
Ethica Virtutum Morumq; peculia, nullâ
Discernunt census fedulitate sui:
Et sapiunt multum, si Diis placet, atq; per Orbem
Plus hodie Farris, plus & honoris habent;
Quàm quibus aureolis licet esse audireq; corelis
Et veri obtutu proximiorè frui.
Ergo quid, è nostris Lophe chare sodalibus, audes
His super, omnigenis anxius esse modis?
Cum sapere illorum, non sit labor altus apisci,
Hoc est delirâ desipuisse lyrâ,
Sed sapiant, habeantq; sibi sua farra, decusq;
Et sint præ doctis Beta, salixq; Viris.
Nos aliud contrâ, queis ritè sinistra mamilla
Subsilit, æterni perpes imago DEI,
Infessi experiamur, & Ethica castra colamus,
Quondam operæ preciū postuma turba dabunt.
Quod facis, egregias Lophe perge fidelitèr artes.
Non pol tu Clarii Beta futurus agri es.

in benevolentia testationem i. m. q. scrib.

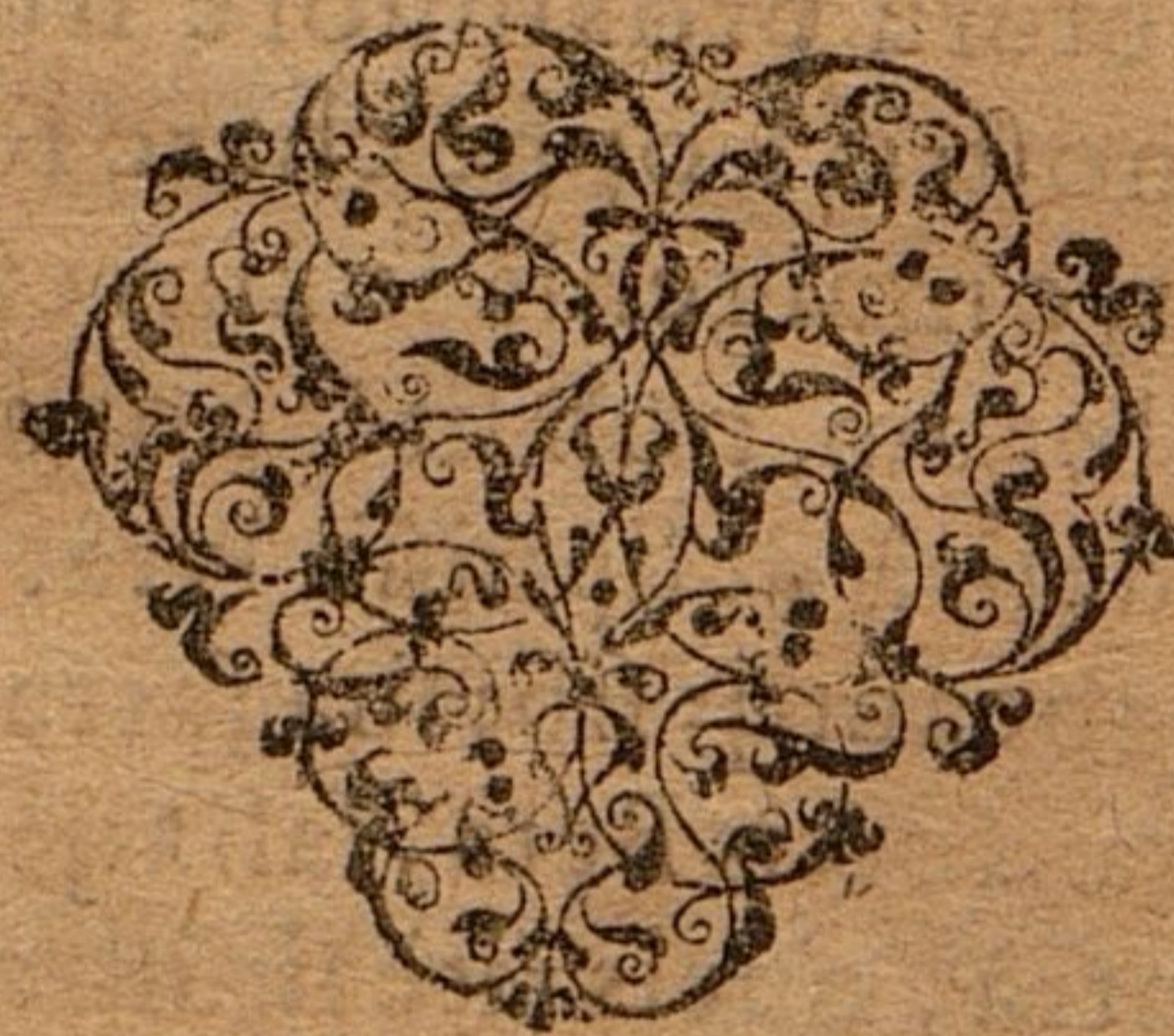
MARTINUS NESSELIUS
Weißkirchâ. Moravus.

*Quid tibi votivo hoc precer a smate, dulcis Amice,
Præter quam vitæ stamina longa tuæ?
Hæc tibi tantum adsint: Tuus indolis ardor amans
Cætera Pegasæ suggeret auctus ope.*

f.

ZACHARIAS MARTINIUS
Horzovino-Bohemus.

F I N I S.

05 A 1804

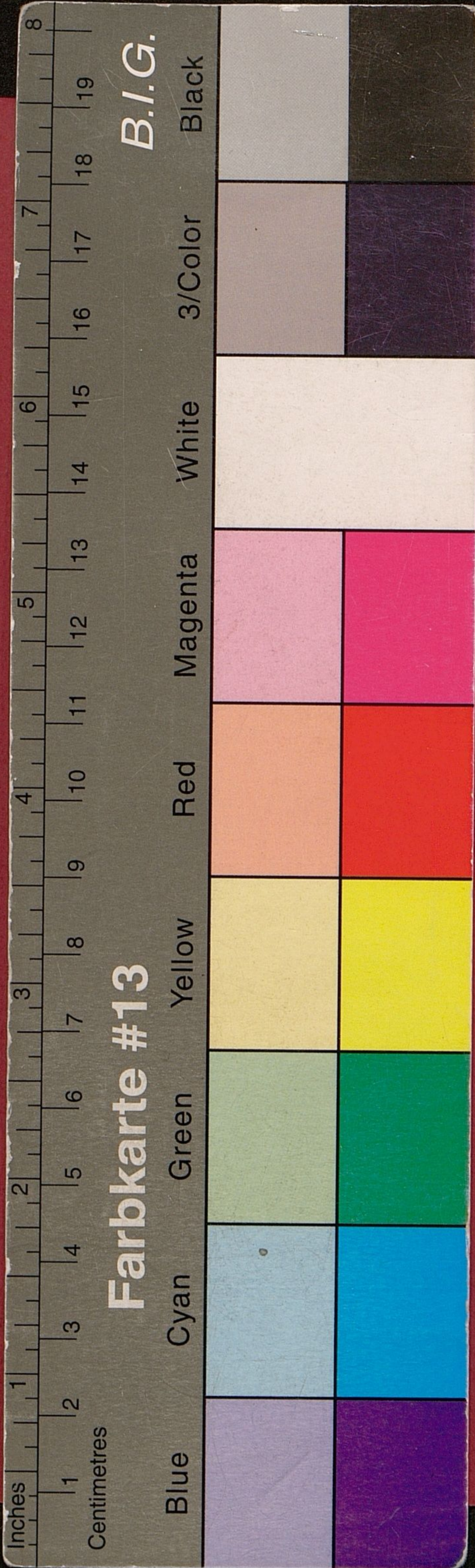
ULB Halle
003 787 273

3

Vo (A)

COLLEGII MORALIS
EXERCITATIO XIV.
De
SEMIVIRTUTI-
BUS ET SEMIVI-
TIIS.

DEO Opt. Max. Adjuvante
PRÆSIDE

M. MATTHÆO Grossern/
Liebst. Misnico Fac. Philos. Adjuncto.

Respondente
DANIELE LOPHO Gyllensi.

Academici exercitij gratia
placida disquisitioni subjectis

Ad diem 29. Aprilis horis locoq. solitis.

WITTEBERGÆ,

Typis hæredum CHRISTIANI THAM.

Anno MDCCCXXX.